

SENELĖ

Senelė yra mūsų Motinos mama. Prieš atvažiuodami gyventi pas ją, nežinojome, kad mūsų Motina dar turi mamą.

Mes ją vadiname Senele.

Ji mus vadina kalės vaikais.

Senelė maža ir liesa. Galvą apsirišusi juoda skarele. Vilki tam siai pilkus drabužius. Avi senais kareiviškais batais. Kai būna gražus oras, vaikšto basa. Jos veidas raukšlėtas, nusėtas rudomis dėmėmis ir karpomis, iš kurių auga plaukai. Ji nebeturi dantų, bent jau tokių, kurie matytųsi.

Senelė niekada nesiprausia. Pavalgiusi ar atsigėrusi burną nusišluosto skarelės kampu. Ji nenešioja kelnaičių. Užsinorėjusi šlapintis, sustoja, išskečia kojas ir paleidžia srovę ant žemės po sijonais. Žinoma, namuose ji taip nedaro.

Senelė niekada nenusirengia. Vakare mes ją stebėjome jos kambaryje. Ji nusivelka vieną sijoną, bet apačioje yra kitas. Nusivelka vieną palaidinukę, bet apačioje yra kita. Taip ji ir gulasi. Nenusiriša net skarelės.

Senelė kalba mažai. Išskyrus vakarais. Vakare ji paima nuo lentynos butelį ir geria tiesiai iš kakliuko. Netrukus pradeda šnekėti kažkokia mums nežinoma kalba. Tai ne ta kalba, kuria kalba svetimšaliai kariškiai, o visai kitokia.

STORAS SĄSIUVINIS

Ta nepažįstama kalba Senele klausinėja ir atsakinėja. Kartais juokiasi arba pyksta ir rėkauja. Galop beveik visada pradeda verkti, šlitinėdama nueina į savo kambarį, krinta ant lovos, ir mes girdime, kaip ji ilgai rauda tamsoje.

DARBAI

Mums tenka atlikti už Senelę kai kuriuos darbus, kitaip ji neduoda valgyti ir nakčiai palieka lauke. Iš pradžių atsisakome jai paklusti. Miegame sode, valgome vaisius ir žalias daržoves.

Rytą, prieš patekant saulei, matome, kaip Senelė išeina iš namų. Ji su mumis nesikalba. Eina šerti gyvulių ir melžti ožkų, o paskui nuveda jas ant upės kranto ir pririša prie medžio. Tada palaisto sodą, priskina daržovių bei vaisių ir sukrauna juos į karutį. Į jį dar įdeda pilną pintinę kiaušinių, triušį narvelyje ir vištą arba antį surištomis kojomis.

Senelė traukia į turgų, stumdama karutį, kurio diržas, permestas per liesą kaklą, neleidžia pakelti galvos. Ji sverdėja nuo svorio. Kelio nelygumai ir akmenys trukdo išlaikyti pusiausvyrą, bet ji eina, šleivodama kaip antis. Eina į miestelį, į turgų, nesustodama, nė karto nepaleisdama karučio.

Grįžusi iš turgaus, iš neparduotų daržovių verda sriubą, o iš vaisių – džemą. Senelė pavalgo, nueina į vynuogyną pogulio, valandą pamiega, paskui darbuojasi vynuogyne, o jei ten nėra ko veikti, grįžta namo, prikapoja malkų, vėl apsišeria gyvulius, parveda ir pamelžia ožkas, eina į mišką, prirenka grybų ir žagarų, slegia sūrius, džiovina grybus ir pupeles, marinuoja stiklainiuose kitas daržoves, vėl palaisto sodą, suneša daiktus į rūšį, ir taip ligi pat sutemų.

Kai šeštą rytą Senelė išeina iš trobos, mes jau palaistę sodą. Paimame jai iš rankų sunkius kibirus su kiaulių jovalu, nuvedame prie upės ožkas, padedame prikrauti karutį. Kai ji grįžta iš turgaus, mes pjauname malkas.

Valgant Senelė sako:

– Jūs supratote. Pastogę ir maistą reikia nusipelnyti.

Mes atsakome:

– Ne dėl to. Dirbti sunku, bet susidėjus rankas žiūrėti, kaip kažkas dirba, dar sunkiau, ypač jei tas kažkas senas.

Senelė sukikena.

– Kalės vaikai! Norite pasakyti, kad jums manęs pagailo?

– Ne, Senele. Mes tik susigėdome dėl savęs.

Po pietų einame parnešti iš miško malkų.

Nuo šiol dirbame visus darbus, kuriuos pajėgiame.

MIŠKAS IR UPĖ

Miškas labai didelis, upė visai mažytė. Einant į mišką, reikia perbristi upę. Kai vandens nedaug, perkertame ją šokinėdami nuo akmenų ant akmenų. Bet kartais, po smarkaus lietaus, vanduo siekia ligi pusiaujo, o tas vanduo šaltas ir dumblinas. Todėl nutariame pastatyti tiltą iš plytų ir lentų, kurių prisirenkame aplink bombų sugriautus namus.

Mūsų tiltas tvirtas. Parodome jį Senelei. Ji išbando tiltą ir sako:

– Labai gerai. Tik nenuėikite per toli į mišką. Siena arti, kariviai ims į jus šaudyti. Ir, žiūrėkit, nepasiklyskit. Aš neisiu jūsų ieškoti.

Statydami tiltą, matėme žuvų. Jos slepiasi po dideliais akmenimis ir krūmų bei medžių šešėlyje – jų šakos daiktais susipynusios virš upės. Mes išsirenkame stambiausias žuvis, pagauname ir dedame į laistytuvą, prisemtą vandens. Vakare, kai parnešame jas į namus, Senelė sako:

- Kalės vaikai! Kaip jūs jas pagavote?
- Rankomis. Tai nesunku. Reikia tik nejudėti ir laukti.
- Tai prigaudykite daug. Kuo daugiau.

Rytojaus dieną Senelė įsikelia laistytuvą į karutį ir parduoda mūsų žuvis turguje.

Mes dažnai einame į mišką ir niekada nepasiklystame, žino-
me, kurioje pusėje siena. Netrukus sargybiniai mus jau pažįsta.
Ir niekada nešauda. Senelė išmoko mus skirti valgomus ir nuo-
dingus grybus.

Iš miško ant kupros parnešame po ryšulį malkų, o pintinėse –
grybų ir kaštainių. Tvarkingai sukrauname malkas pasienyje po
stogeliu ir skrudiname ant krosnelės kaštainius, jei Senelės nėra.

Kartą toli miške, prie bombos išraustos didelės duobės, ran-
dame žuvusį kareivį. Jo kūnas dar sveikas, tik akys varnų jau
išlestos. Mes pasiimame jo šautuvą, šovinius ir granatas: šautuvą
paslepiame žagarų ryšulyje, o šovinius ir granatas – pintinėse po
grybais.

Grįžę pas Senelę, viską rūpestingai suvyniojame į šiaudus ir
į bulvių maišus ir užkasame po suolu, priešais karininko langą.